

tó.⁴⁴ Ekkor járt Ipolyságon Bartók Béla is.⁴⁵ Úgy látszik azonban, mindez már nem igen lendített a helyi múzeum sorsán. Hisz a gyűjtött anyag nagy része is Budapestre került. Pedig ezzel Ipolyságon akár egy néprajzi jellegű múzeum gyűjteményét is meg lehetett volna alapozni, melynek gondolatát már az 1898-as kiállítás kapcsán felvetette Róth Károly és Czobor Béla is.

A múzeumtársulat megszűnésének okát Pongrácz Elemér körvonalazta 1909-ben. Azt hiszem, sok mindenben igaza volt. A helybeliek részéről tanúsított közöny, a múzeum épületének hiánya, a pénzügyi problémák s az államfordulat mind-mind gyorsították a megszűnést. Az is hiba volt, hogy nem akadt helybeli szakember, aki a munkát igazgatta volna. A múzeumtársulatnak és a múzeumnak talán két egymástól szuverén jogi személyként, de egy célért és egymást erősítve kellett volna munkálkodnia. Egyik a másikat kiegészítve, felügyelve és átgéjtve a kritikus pontokon. Ez jó tanulság lehet az utódoknak is.

Csáky Károly

Száz éves Kossuth-festmény Korondon

A marosvásárhelyi Székely Népi Táncegyüttes nyugalmazott táncmesterét, Lőrincz Lajost nehéz rábírnai az interjúra. Valósággal „el kell lopni” a beszélgetés alkalmával elhangzott történeteit. Már az 1970-es években jó kapcsolatba kerültem a családdal. Többször jártam hozzájuk beszélgetni a náluk lakó mezőgazdasági mérnökhöz, gróf Lészay Ferenchez. Lina néni, Lajos édesanyja tehetséges szövő népművész, gyakran vittem hozzá külföldieket, hogy megtekinthessék szebbnél szebb munkáit. Egy ilyen alkalommal vettem észre a középső szoba falán egy időskorú férfiról készült ülőalakos portrét. Kiléteiről érdeklődve kérdéseimre csak annyit válaszolt, hogy „ez egy régi-régi rokonság vagy ismerős volt”.

A múlt esztendő elejéig felkutattam 55 korondi 1848-as vitéz emlékére egy kopjafát szerettem volna állítani. A kopjafához szükséges cserefa keresésekor valósággal meglepett Lőrincz Lajos első szóra tett ajánlata: „Udvaromon van három tőke, s amelyiket akarod azt viheted, ha nem is vagyok otthon”. Ő volt az első, aki felkarolta gondolatomat, mert az ő dédnagyapja is részt vett az 1848-as forradalomban. Kossuth seregének géhá s tisztje volt, az ugyancsak korondi Fábíán-Zsiga Péter és Szállassy Ferencel együtt. Eme szájhagyomány révén emelkedett az eddig ismert korondi 48-asok száma 58-ra. (Lásd: Honismeret 1999. 2. sz. 51. old.)

Amikor a bizonyíthatóságról érdeklődtem, a régen látott portréfestményre mutatott. Látod? Kossuthnak ezt az időskorú képét nagyapám a múlt század végén rendelte Amerikából és négy ökor áránál többet fizetett érte. Azóta mindig a szoba falán állt. Az elmúlt 40 év alatt nem ismerték fel, szerencsésen átvészelte az „aranykorszakot”.

Más alkalommal mesélte el – a nagyapjától hallottak alapján –, hogyan és miért került Kossuth Lajos arcképe hozzájuk Korondra, és hogyan él emléke évszázadok múltán is. A szájhagyomány szerint az 1848-as korondi résztvevők közül Fábíán-Zsiga Péter, Lőrincz Lajos és Szállassy Ferenc – Kossuth géhá szálláscsinálói voltak, náluk volt a pénzellátmány.

A szászbesztercei nyertes csata után együtt jöttek Szászrégenig, ahol azt a megbízást kapták, hogy menjenek előre szállást csinálni Székelykeresztúrra. Az akkori hadi szokásnak megfelelően hárman három útvonalon kellett eljussanak Székelykeresztúrig.

Szállassy Ferenc Balavásár–Hétúr–Segesvár–Székelykeresztúr útvonalon indult. Lőrincz Lajos Erdőszentgyörgy–Gagy vize mellett kellett érkezzen. Fábíán-Zsiga Péter pedig Szászrégen–Szováta–Korond irányába indult, de beteg lett, s Korondról nem tudott továbbmenni. Maga helyett öccsét, Fábíán-Zsiga Józsefet küldte el egy huszárcsapattal. Emléküket ma is őrzi Korondon a Huszár utca neve, melynek végénél elsüllyedtek.

⁴⁴ Dr. Györffy István gyűjtése, a hontmegyei ipolysági gazdasági kiállítás részére. Néprajzi Múzeum levéltára Budapest. N. O. 73/1910. sz.

⁴⁵ Csáky Károly: Honti barangolások (Bartók Béla tájainkon). Bratislava, 1985. 192–209. old.

A három közül egyedül Lőrincz Lajos érkezett célba, aki Székelykeresztúron a Gyárfás-kúriában szerzett szállást Bem tábornoknak és szárnysegédeknek. Ennek a történelmi eseménynek az emlékére a résztvevő Lőrincz Lajos fia (szintén Lőrincz Lajos 1874–1944) a múlt század végén megrendelte ezt a Kossuth-képet Amerikából. Leszármazottai a mai napig féltő tisztelettel megőrizték, mint a szabadságharc értékes helyi emlékét.

Szőcs Lajos